

”Jos jumala on luoja, kokonainen valtava elämän historia odottaa selitystä. Ennen ihmisen luomista jumala olisi tehnyt käsittämättömän joukon näennäisen järjettömiä kokeita elävillä olennoilla, aiheuttanut joukkosukupuuttoja sekä rajattomasti kipua ja kärsimystä. Miten huolehtivaa ja viisasta se olisi ollut? Teistin on vaikea pitää kiinni uskostaan vietettyään aikaa fossiililöydösten parissa.”

Greg Graffin

Veteraanipunkkyhtye ”Bad Religion” esiintyi Helsingin Tavastia-klubilla vuonna 2000. Kuvassa laulaja Greg Graffin. Lehtikuva / John Palmen.

Kapinoiva tohtoripunkkari evoluution asialla

”Greg Graffinin kautta maallikkofani voi kiinnostua tieteestä ja evoluutiosta.”

OSMO TAMMISALO

MONI MISSI, NÄYTTÉLIJÄ TAI LAULAJA on tuonut ilmi epärationaalisen ajattelutapansa. Julkkis on saattanut tehdä rokotevastaiset tai homeopatiamyönteiset paljastuksen- ja ylpeyttä tuntien. Toisinaan ajatusmaailmasta löytyy enkeleitä, kummituksia, meridiaaneja, astrologiaa, henkiparannusta tai sitten ihan vain vanhakantaisia jumalhahmoja.

Tällaisten paljastusten merkityksestä väestön ajatteluun ei ole tietoa. Oletettavasti niillä on jokin vaikutus. Moni seuraa kuuluisuuksien elämää, ja ihmisillä on taipumus mukautua vallitseviin ajattelutapoihin. Etenkin suosittujen muusikoiden edesottamuksilla saattaa olla suuri merkitys – varsinkin teini-ikäisille, joille jopa yksit-

täinen kappale voi tuntua elämää suuremmalta kysymykseltä. (Mainostajat ovat luonnollisesti huomanneet musiikkilisten auktoriteettien vaikutuksen. Suosittuja muusikoita hyväksikäyttävä ruokamainonta keskittyy valitettavasti epäterveellisiin tuotteisiin, ks. ”Pediatrics”-lehti, kesäkuu/2016.)

Toisinaan julkkiksista paljastuu iloisia yllätyksiä: halua näyttäytyä tieteen ja rationalismin puolustajana. Esimerkiksi suomalainen ”Nightwish”-yhtye on avoimesti fanittanut Richard Dawkinsia. Bändi sai tämän myös keikalleen lausumaan otteen Darwinin ”Lajien synnystä”.

Esittelen tässä ”Bad Religion” -yhtyeen keulahahmon, jolla on vastaavia kiinnostuksia [1]. Melodista punkkia soittavan bändin laulaja ja lauluntekijä Greg Graffin

ARMEIJASSA MÄ TAJUSIN,
ET UNIVORMIJUTTU EI OO
MUA VARTEN.

opettaa evoluutiobiologiaa Kalifornian yliopistossa ja on kirjoittanut aiheesta käsittelevän kirjan ”Anarkia = evoluutio”. Teos on tärkeä, sillä se käsittelee – Bad Religionin alkuaikojen lisäksi – aiheita, joista harva fani muutoin olisi lukenut: evoluutiota, fossiileita, jääkausia, maailmankaikkeuden ikää.

Graffin ottaa kantaa myös ikiaikaiseen kysymykseen tieteen ja uskonnon suhteesta. Hänen mielestään ristiriita on ilmeinen:

Evoluutiotutkijat vaikuttavat innokkaammilta miellyttämään yleisöä kuin vastuullisesti tutkailemaan maailmankatsomuksensa seurauksia. Voi olla, että tieteen ja uskonnon voisi lokeroida siten, etteivät ne kalahtele yhteen, mutta tieteen ja uskonnon mahdollisen törmäyksen välttelijä, vaikeiden kysymysten väistelijä, harhautuu tieteellistä tutkimusta leimaavasta vastakkainasettelun hengestä. Minua kiinnostaa tutkia ja kyseenalaistaa tismalleen niitä väitteitä, joita auktoriteetit esittävät salaa odottaen, ettei heidän väitteitään kyseenalaisteta, koska valtaapitäviä pitäisi kunnioittaa.

Graffin niputtaa muuallakin yhteen kapinallisen ja teellisen asenteensa. Tämä tieteeseen kuuluvan auktoriteettikammon korostaminen voisi olla oiva keino saada niskoitteluun taipuvaisia teinejä kiinnostumaan tutkijan ammatista. Nythän lienee niin, että sovinnolliset suorittajat ovat yliopistolla yliedustettuina. Graffin jatkaa uskonnon ja tieteen ristiriidasta:

”Jos tutkijat ovat valmiita sulkemaan työnsä ulkopuolelle kokonaisen ihmiselämän saran (uskonnon), vapautamaan sen omilta tutkimusmenetelmiltään, kuinka he voivat olettaa kenenkään kunnioittavan noita samaisia menetelmiä?”

Toisaalta Graffin ei silti hyväksy jumalanvihaajia. Hänen mukaansa heillä on jopa ”omia keskeisiä tekstejä ja tekouskonnollista yhteisöllisyyden tunnetta”. Kielteistä asennettaan Graffin perustelee sillä, että ”polaarinen väitely ateismin ja teismin välillä” estää tieteellisen perinteesen kuuluvan harmonisen yhteydenpidon. Harmillisesti Graffin ei esitä konkreettisia esimerkkejä. Keistä ja millaisista jumalanvihaajista hän puhuu? Punkkariyleisöstään

vai tieteilijäkollegoistaan? Suorat sitaattit olisivat parempia kuin kaikenlaiset kuiskutukset.

Jumalanvihaajien lisäksi Graffin paheksuu biologeja, jotka korostavat luonnonvalinnan roolia evoluutiossa ja ”haluavat korvata suunnittelija-jumalan suunnittelija-luonnolla”. Graffin argumentti on, että luonnossa tavut ”murhenäytelmät” ovat sattumanvaraisempia ja ”anarkistisempia kuin useimmat biologit olettavat”. Tästä huomiostaan Graffin ansaitsee moitteet. Kaikki eliömaailmaa tarkastelleet tietävät, että luonto on ylenpalttisen tuhlaavainen. Jopa kreationistit hyväksyvät asian, herran tiethän ovat tutkimattomia. Sopeutumien kannalta luonnontapahtumien ”anarkistisuus” on myös epäolennaista. Vain pitkään jatkunut systemaattinen karsinta voi tuottaa vaikkapa näköaistin tai moraalitunteiden kaltaisia monimutkaisia ominaisuuksia. Siksi sekasortoisemmat evoluutiovoimat eivät ole biologille yhtä kiinnostavia. Punkkarin ajattelua on tältä osin ihmeteltävä, sillä kiista biologisten ominaisuuksien optimaalisuudesta/”anarkistisuudesta” käytiin tieteellisessä mielessä loppuun jo 1980-luvulla.

Toisaalta Graffin biologianfilosofinen kepeys on sivuseikka. Kuten todettua, tärkeää on, että hänen kauttaan maallikkofani voi kiinnostua tieteestä ja evoluutiosta. Kapinoiva nuori voi musiikin avulla törmätä tietoon perustuvaan maailmankuvaan. Suomessa evolutiivinen ajattelu ei tietenkään ole kapinallista, mutta bändin kotimaassa Yhdysvalloissa tilanne on monin paikoin toinen.

Kirjan lopussa Graffin paljastuu linkolalaiseksi. Hänen mielestään riittävän suuria maa-alueita tulee jättää luonnontilaan, jotta tulevat sukupolvet pääsevät niistä osalliseksi. Vanhemmalle väelle tuskin tulee tämänkaltainen tulevaisuuteen suuntautuva asenne mieleen, kun he punkkareita joskus näkevät. Graffin jatkaa:

Vaikka naturalistit eivät usko kuoleman jälkeiseen elämään, se ei tarkoita, etteivät he välitä, mitä tapahtuu heidän kuolemansa jälkeen. Minulle esimerkiksi on tärkeää se, onko perheeni poistuttuani onnellinen ja menestyksenkäs, vaalivatko ystäväni yhteisiä perintetämme ja olenko onnistunut teoillani muuttamaan maailmaa paremmaksi paikaksi. Toivon, että teoillani olisi pitkäaikaista vaikutusta maailmanmenoon, vaikka en itse saakaan tietää, olenko onnistunut. Itse asiassa voisi hyvin perustellusti väittää, että naturalistit välittävät näistä asioista enemmän kuin uskovaiset, koska naturalistinen moraalipohja tekojemme kausaalisiiin vaikutuksiin eikä myyttiseen toiveeseen paremmasta elämästä yliluonnollisessa valtakunnassa. Naturalismin ydin on, että tämä elämä on ainoamme, ja siksi kaikenlaisten parannusten on tapahduttava tässä ja nyt.

Alaviite [1]: ”Bad Religionin” suurin hitti ”Punk Rock Song” on vuodelta 1996, jolloin se oli Suomen sinkkulistalla viidentenä. Eräs tuttavani arvioi yhtyettä Amerikan ”Apulannaksi”. (Greg Graffin (& Steve Olson): Anarkia = evoluutio: usko, tiede ja Bad Religion. Suom. Tarja Lipponen. Like 2011. Helsinki.)

Kirjoittaja on tietokirjailija, tiedetoimittaja ja Darwin-seuran perustajajäsen.